

Vilse i pannkakan igen!

Många studier pekar idag på att en av de viktigaste grundförutsättningarna för en stads benägenhet till utveckling och tillväxt är att staden är genomsyrad av öppenhet och tolerans. Öppenhet för det okända och det annorlunda, tolerans mot det avvikande, det kreativa och det originella. Är Umeå en sådan stad? I viss avseende så är svaret utan tvekan ett ja men det finns fortfarande områden där svaret dessvärre måste bli ett nej. Om vi tar den positiva sidan först så har Umeå värderingsmässigt visat sig ha en stor tolerans och öppenhet när det gäller t.ex. synen på homosexuella. Under två år i rad har Umeå rankats som homostaden nummer ett. Det finns studier i USA som visar att en hög tolerans för olika sexuella preferenser ingår i bilden av de mest framgångsrika tillväxtstäderna! Om vi ser till den negativa sidan så finns i Umeå fortfarande en värderingsmässig fixering till att kollektivistiska lösningar alltid är att föredra före de individuella. Därför är fortfarande t.ex. den offentliga sektorn i Umeå och Västerbotten bland den sämsta i Sverige att anamma nya driftsformer och nya arbetsmodeller. Därför är fortfarande entreprenörer en bristvara. Detta är inte så konstigt eftersom incitamenten för de entreprenörer som trots allt kommer fram ofta förgiftas av en sur dekokt av lika delar jantelag och "hederlig" svensk avundsjuka. En rumprnisse i Astrid Lindgrens värld skulle säkert ha frågat sig "voför gör de på detta viset"? Hur kan det då en stad visa upp så olika ansikten? Jag har en teori om detta.

När jag var barn så filtrerade jag delar av min verklighet genom den väv av tankar, metaforer och värderingar som hade skapats av mina sago-, roman- och serietidningshjältar. Med hjälp av Pippi Långstrump, Kapten Nemo, Biggles, Kapten Kid och alla de heroiska arketyper som de Illustrerade Klassikerna var fyllda av fick jag en grundsyn om de stora frågorna. Frågorna om rätt och fel, om liv och död. Tankar om den enskilda människans rätt och möjlighet att skapa utveckling och delta i upplösningen av moraliska dilemman. I denna begreppsvärld fanns ingen negativ tolkning eller motsättning mellan att vara framgångsrik och att därigenom i något avseende vara bättre än kollektivet. Tvärtom beundrade jag dem som kunde förvalta sina förutsättningar så de kom den enskilde och kanske därigenom även andra till nytta. Pippi Långstrump framstod inte som en ryslig omoralisk kapitalist som utnyttjade Tommy och Annika. Snarare var det så att hennes kappsäck med guldmynt skapade glädje för alla barn när hon kunde bjuda dem alla på godis.

När jag blev vuxen, och då mina egna barn så småningom kom till världen, hade sagorna, metaforerna och berättelserna ändrats. Under inflytande av en metafor i form av en pannkaka lät oss Staffan Westerberg gå vilse i en värld där bara den rysliga figuren "Storpotäten" kunde få barnen att bli ännu mera skrämde. Tillsammans med Beppe Wolgers och hans dockor fick en hel generation sin potträning genomförd på bästa primetime i TVmediet. Med hjälp av Ville och Valle och Viktor, med stöd av Drutten och Jena, vägleda av Björne i Björnes magasin skapades en värderingsgrund där mina gamla barndomsarketyper fick se sig hänvisade till i bästa fall glömskans analer. Fram trädde en värld där de kollektiva sanningarna alltid var de bästa. Detta var en polariserad värld som inte kunde bestå av både enskild framgång och solidaritet. Folket var alltid de goda, medan enskilda människor som t.ex. företagare och ibland enskilda politiker, var onda. Det var en härligt förenklad värld. Eftersom vi människor trots doktrinerna behöver förebilder, så växte nya typer av hjältar fram. Då inte de moraliska eller de ekonomiska hjältarna längre var på modet så uppstod en marknad för sporthjältarna. Vem minns inte den eufori som hela svenska folket upplevde då Stenmark via sina prestationer på 70-talet fick hela Sverige att stanna av.

Umeå är en ung stad. Med en medelålder på ca 35 år så innebär detta att merparten av befolkningen har fått sina grundvärderingar tillsammans med Staffan Westerberg, Beppe Wolgers och alla de andra

uttolkarna av den tidsanda som då rådde. Kanske är det här som förklaringen ligger i att vi inte i alla delar är den öppna och toleranta stad som vi borde vara. Värderingar som har skapats i barndomen och ungdomen är svåra att nöta bort. De senaste åren har vi i vårt län kunnat se ett flertal exempel på samhälleliga insatser som syftar till att förbättra tillväxt och utveckling. Jag ifrågasätter inte på något sätt den goda viljan i dessa ansträngningar. Vi har kunnat se entreprenörskampanjer i våra skolor och universitet och stora pengar har satsats av bl.a. EU medel för att stödja entreprenörskap och innovationskraft. Ändå är jag inte nöjd. Riktigt nöjd blir jag nog inte förrän innovatörerna, kreatörerna och entreprenörerna återerövrar en plats bland vår tids hjältar. Sannolikt kommer detta att ta tid, kanske så lång tid som det tar för våra nuvarande barn att växa upp och som vuxna få inflytande över allas vår utveckling. Om det är på detta sättet så måste vi alla nu anstränga oss att berätta sagor, sjunga sånger, göra barnprogram och teckna bilder som stöder de värderingar vi nu säger oss eftertrakta annars kommer nog "Storpotäten" och tar oss alla.